

Johanne Bogen

Fra transfer til tverrspråklig innflytelse

Bacheloroppgave i nordisk for lektorstudenter

Veileder: Kristin Melum Eide

Juni 2022

Johanne Bogen

Fra transfer til tverrspråklig innflytelse

Bacheloroppgave i nordisk for lektorstudenter
Veileder: Kristin Melum Eide
Juni 2022

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for språk og litteratur

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	1
2. Teori – transfer og tverrspråklig innflytelse.....	1
2.1. <i>Hva er transfer og hvordan brukes det?</i>	<i>1</i>
2.1.1. Kritikk av begrepet transfer	3
2.2. <i>To språk i samme sinn</i>	<i>4</i>
2.3. <i>Tverrspråklig innflytelse</i>	<i>6</i>
2.3.1. Tverrspråklig innflytelse i kommunikasjon	6
2.3.2. Positive, negative og nøytrale konsekvenser av S2 påvirkning av S1	8
3. Er transfer et utdatert begrep?	8
3.1. <i>Økt bevissthet om andre former for tverrspråklig innflytelse.....</i>	<i>9</i>
4. Avslutning	10
5. Litteraturliste	11

Fra transfer til tverrspråklig innflytelse

1. Innledning

I dag er det vanlig å kunne flere språk. Ikke nødvendigvis kun ett språk i tillegg til ditt morsmål, men gjerne to, tre eller fler. De aller fleste i Norge har engelsk som et veletablert andrespråk. Det er et språk man lærer seg fra man er liten og som man får input fra gjennom litteratur, musikk, film og academia. Samtidig lærer vi oss enda et språk på skolen og stadig flere har foreldre som snakker to forskjellige språk de lærer sine barn. Forskning på andrespråkstilegnelse har gitt en forklaring på hva som skjer i prosessen av å lære seg et nytt språk, men når stadig flere mennesker blir flerspråklige har vi behov for å forstå hvordan språk vil påvirke hverandre og individet som innehar dem. Forskning på andrespråkstilegnelse har hovedsakelig fokusert på hvordan et førstespråk påvirker et andrespråk, og det har vært mindre fokus på hvordan et andrespråk påvirker et førstespråk, hvilket språk som har størst påvirkning på et tredje- og fjerdespråk og hvordan språkene sammen vil påvirke personen som innehar dem. Men denne trenden har begynt å snu.

Transfer har siden 50-tallet (Cook, 2003) vært et veletablert begrep innenfor andrespråksforskning og derfor har begrepet på mange måter lagt føringer for hvordan vi har forstått andrespråkstilegnelse. Transfer er et begrep som tar for seg hva som skjer i startfasen av å lære seg et nytt språk og det har forholdt seg til å beskrive hvordan et førstespråk påvirker et andrespråk. Et annet grunnleggende begrep innenfor forskning på andrespråkstilegnelse er *tverrspråklig innflytelse*. I motsetning til transfer ønsker tverrspråklig innflytelse å undersøke påvirkning fra flere retninger. Det innebærer at begrepet har et større fokus på hvordan språk påvirker hverandre, enn det transfer har.

Formålet med denne oppgaven er å forklare hvordan fagfeltet har beveget seg fra å hovedsakelig bruke transfer til å beskrive andrespråkstilegnelse til å bruke tverrspråklig innflytelse og hvordan dette har bidratt til å utvide forskning på andrespråkstilegnelse. For å gjøre dette skal jeg beskrive begrepet transfer og hva som gjør det begrensende. Deretter skal jeg ta for meg tverrspråklig innflytelse og på hvilken måte begrepet kan gi oss en utvidet forståelse av flere språk i ett sinn. Teoriene jeg skal presentere tar utgangspunkt i Vivian Cook, Kevin McManus og Yaron Matras. Jeg skal bruke denne teorien til å drøfte om transfer er et utdatert begrep og om tverrspråklig innflytelse bør overta for transfer.

Herfra kommer jeg til å referere til førstespråk som S1 og andrespråk som S2.

2. Teori – transfer og tverrspråklig innflytelse

2.1. Hva er transfer og hvordan brukes det?

Begrepet transfer er som sagt et veletablert begrep innenfor andrespråksforskning. Transfer betyr i seg selv å overføre noe fra et sted til et annet, men innenfor andrespråksforskning blir denne beskrivelsen problematisk. Det er ikke slik at et

grammatisk element blir fjernet fra et språk for så å bli plassert i et nytt. Når begrepet blir brukt i andrespråksforskning ønsker man å beskrive at innlæring av S2 skjer ved at man tar i bruk språkkunnskap man allerede besitter, i prosessen av å lære seg et nytt språk. Den hverdagslige måten å bruke transfer («overføre» på norsk) blir gjerne modifisert til å bety kopiering av et grammatisk element eller egenskap, som man tar med seg fra et allerede etablert språk til det nye språket man lærer seg (McManus, 2022, s. 10).

Ulrich Weinreich var en av de første som skrev om transfer (Cook, 2000). I boken *Language in Contact* fra 1953 skriver han om interferens, som er når en språkbruker taler ett språk, men bruker grammatiske element som tilhører et annet språk som ikke aktivt er i bruk. Dette beskriver han som «those instances of deviation from the norms of either language which occur in the speech of bilingual as a result of their familiarity with more than one language» (Weinreich, 1953, s. 1). Som Cook (2003) skriver stemmer denne beskrivelsen overens med den vanlige forståelsen om at S1 påvirker S2. Det kan derimot se ut som at Weinreich sin beskrivelse av at språklig avvik kan skje fra både S1 og S2 har fått lite anerkjennelse i forskningen i tiårene etter at boken kom ut (s. 1). En antagelse som tidligere var anerkjent innenfor lingvistikk var at grammatikken i ditt førstespråk er stabil når den først er innlært (Benmamoun, Montrul & Polinsky, 2010, s. 3). Dette er en idé som samsvarer med den vanligste forståelsen av transfer. S1 kan påvirke innlæringen og bruken av S2, men S1 lar seg ikke påvirke og forblir dermed stabil. Fagfeltet har hovedsakelig brukt transfer til å forklare dette forholdet, hvordan S1 påvirker S2, det vil si at det har blitt brukt unidireksjonalt. Siden transfer har vært et veletablert begrep innenfor andrespråksforskning, og det er denne forståelsen av begrepet som lenge har vært i fokus, har det hatt stor påvirkning på hvordan andrespråkstilleggelse har blitt forsket på.

Når transfer blir brukt i andrespråksforskning er det gjerne snakk om transfer har positiv eller negativ effekt på andrespråksinnlæring. Tidligere språkkunnskap kan ha en tilretteleggende effekt på S2 innlæring der S1 og S2 deler språklige konsept, slik som tid og aspekt, og deler måter disse konseptene blir uttrykt på, som for eksempel samme bøyingsmønster (McManus, 2022, s. 9). Et eksempel McManus (2022) viser til er at det er lettere for en italiener å lære seg spansk, enn det ville vært for en engelskmann. Dette er blant annet fordi italiensk og spansk deler genusbøyning på substantiv, noe det grammatiske systemet i engelsk ikke har. Italienerne kan altså bruke språkkunnskap de allerede besitter i prosessen av å lære seg spansk (s. 6). Forskning har vist oss at dette er tilfellet, det er lettere å lære seg et språk som deler visse språklige likheter, og dette kalles positiv transfer (McManus, 2022, s. 9).

Transfer kan også ha en negativ effekt på S2 innlæring og gjøre prosessen med å tilegne seg et nytt språk mer komplisert. Dette er tilfellet når språkene *ikke* deler samme forståelse av språklig konsept eller deler måten disse konseptene blir uttrykt på. For å bruke samme eksempel fra i sted vil det være vanskeligere for en engelskmann å lære seg spansk, nettopp fordi språkene ikke har samme bøyning på substantiv. Genusbøyning, eller mangel på genusbøyning, blir et negativt utgangspunkt for en engelsk innlærer av spansk. Et annet eksempel McManus (2022) bruker er mellom kinesisk og engelsk. Dette er språk som har samme konsept for tid, men ulike måter å uttrykke det på. Det blir altså positiv transfer ved at en med kinesisk som S1 ikke behøver å lære seg et nytt konsept om tid, men siden engelsk uttrykker tid ved bøyning av verb og i kinesisk uttrykker man tid blant annet ved bruk av tempuspartikler, gjør

dette prosessen ved å lære seg engelsk mer komplisert (s. 9). Dette kalles negativ transfer.

2.1.1. Kritikk av begrepet transfer

I Vivian Cook sin artikkel *Is Transfer the Right Word?* nevner han tidlig at «The relationship between two languages in one mind is the heart of second language acquisition» (2000). Det han ønsker å utforske i denne artikkelen er om transfer er et egnet begrep for å forklare forholdet to språk har til hverandre i ett sinn. Cook starter med en forklaring av verbet transfer. Det involverer en kilde (S1), en destinasjon (S2) og det som blir overført mellom disse (språkkunnskap). Videre i artikkelen utforsker han om denne forståelsen av begrepet fungerer for å forklare forholdet språkene har til hverandre. Dette gjør han ved å se på transfer innenfor kognisjon og transfer innenfor pragmatikk (Cook, 2000).

For å se om transfer fungerer når det kommer til kognisjon stiller Cook seg spørsmålet om S2 brukere har én samlet forståelse av språklige konsept eller om de har to separate, som man tar i bruk avhengig av hvilket språk som er aktivert. Cook refererer til en studie gjort av Caskey-Sirmos og Hickson i 1977, der de fant ut av monolingvistiske koreanere har en annen oppfattelse av fargen blå enn koreanere som har engelsk som sitt S2. Selv om forståelsen av fargen blå er forskjellig i koreansk og engelsk, vil ikke en person som kan begge språkene forholde seg til én forståelse av konseptet blå når personen snakker det ene språket. Denne personen vil derimot ha en samlet kognitiv forståelse av fargen basert på en kombinert kunnskap fra to ulike språkspesifikke forståelser. Her oppstår det et problem med den første forståelsen av transfer. Som en S2 bruker har man ikke lengre én forståelse innenfor S1, én i S2 og en universell forståelse, men en samlet forståelse i ett mentalt system der språkene eksisterer sammen (Cook, 2000).

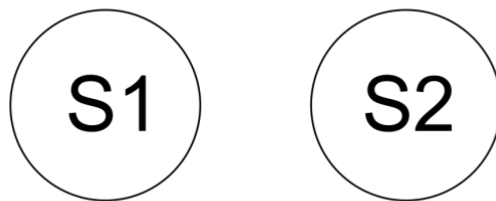
Cook (2000) konkluderte her med at transfer, slik som begrepet historisk har blitt brukt, ikke fungerer tilstrekkelig nok til å beskrive hva som skjer med en som er flerspråklig i forbindelse med kognisjon. Men hvordan fungerer det innenfor pragmatikk? Pragmatikk er måten vi bruker språk i sosiale settinger, og er det slik at man bruker språket på en annen måte sosialt når man er tospråklig? Vivian Cook gjorde selv en studie på hvordan S2 brukere og morsmålsbrukere takket medmennesker. Der fant han ut at S2 brukere generelt brukte et mer høflig språk uansett hvem de takket. Dette er til forskjell fra morsmålsbrukere som takket på forskjellige måter avhengig av hvem de snakket til. I denne studien konkluderte han med at S2 brukere er høfligere fordi det forventes av dem, som innlærere og ikke morsmålsbrukere av språket. S2 brukere bruker altså språket på en måte som ikke er likt sitt eget morsmål eller det språket de har tilegnet seg senere. På bakgrunn av dette mener Cook at transfer ikke fungerer i forbindelse med pragmatikk. Begrepet tilbyr ikke en god forklaring på hvorfor en S2 bruker anvender språket på en måte som ikke er forenlig med hvordan morsmålsbrukere av hvert språk ville brukt det (Cook, 2000)

Som sagt ønsket Cook med denne artikkelen å finne ut om begrepet transfer er det rette begrepet for å forklare forholdet to språk har til hverandre i samme sinn. Transfer er et begrep som historisk har vist seg å forholde seg til å forklare hvordan S1 påvirker S2. Det begrepet derimot ikke har gitt en god nok forklaring på er hvordan språkene påvirker hverandre, og hvordan personen som besitter disse språkene blir påvirket av å være

tospråklig, både på hvordan man tenker og hvordan man interagerer med andre mennesker. «Transfer is not enough as a term because it restricts L2 user to the position of cumulative monolinguals rather than seeing the richness of the L2 mind» (Cook, 2000).

2.2. To språk i samme sinn

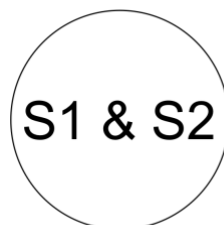
Hvordan vil to språk egentlig se ut når de eksisterer hos én språkbruker? Cook (2003) viser til flere modeller for hvordan dette kan se ut, og de ulike modellene representerer ulike måter to språk vil ha effekt på hverandre og språkbrukeren (s. 6-9). Den første modellen Cook presenterer ser slik ut:

Figur 1

Denne kalles separasjonsmodellen. Den refererer til en eldre tanke om at S1 ikke hadde noen påvirkning på innlæring av et S2. Denne modellen viser til at språkene er isolerte og ikke lar seg påvirke av hverandre. Det er lite sannsynlig at denne modellen reflekterer hvordan det fungerer i praksis. Slik jeg allerede har vist, viser forskning at S1 har påvirkning på S2, enten det har positiv eller negativ innflytelse.

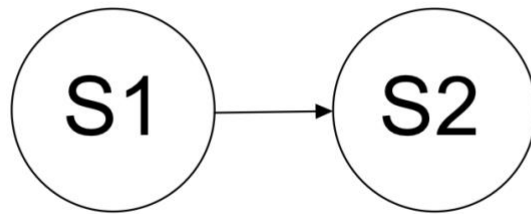
En annen lite virkelighetsnær modell er integrasjonsmodellen:

Figur 2

Denne modeller tilsier, i motsetning til separasjonsmodellen, at språkene til en S2 bruker hører sammen i ett samlet system. Hvis man ser språkene i sinnet på en slik måte er tanken at fonologi, syntaks, leksikonet etc. fra begge språk eksisterer sammen, og ikke i hvert sitt system. Grunnen til at modellen er lite virkelighetsnær er fordi tospråklige mennesker klarer å velge hvilket språk de snakker i bestemte situasjoner, det er ikke en fullstendig miks av grammatikken til de to språkene én person kan.

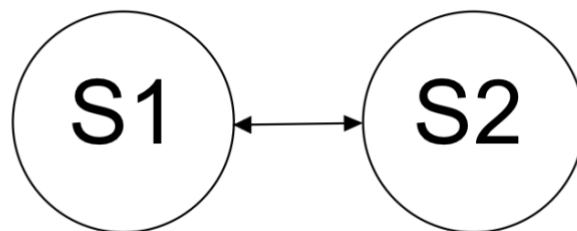
Ingen av modellene i Cook (2003) gir oss et bilde på hvordan transfer vil se ut i sinnet til en S2 bruker. Jeg har derfor valgt å lage en egen modell som viser hvordan transfer ville sett ut basert på hvordan fagfeltet har brukt begrepet. Denne modellen har jeg valgt å kalle for transfermodellen:

Figur 3

Dette er en illustrasjon på at språkene til en S2 bruker er isolerte, separate systemer, der kun S1 vil ha påvirkningskraft på S2. Etter å ha gjengitt kritikken til Cook (2000) av begrepet transfer, kan man si at en slik modell vil fungere dårlig for å gjengi virkeligheten av et tospråklig sinn.

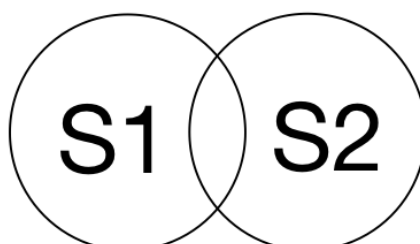
Jeg har til nå kun gjengitt modeller som ikke stemmer overens med hvordan to språk i ett sinn mest sannsynlig vil se ut. For det jeg har skrevet om tospråklighet til nå argumenterer for at språkene i hjernen verken er helt separate, eller helt integrert og det er heller ikke slik at kun et språk kan påvirke det andre, mens førstespråket forblir uberørt. Men det finnes andre modeller som gir et bedre bilde på hvordan to språk i ett sinn kan se ut. Cook (2003) kaller disse modellene sammenkoblingsmodeller og han viser til to slike modeller. Den ene er en sammenkoblingsvariant av separasjonsmodellen og den andre av integrasjonsmodellen. Den første jeg skal presentere er «koblede språk» som er en variant av separasjonsmodellen.

Figur 4

Denne modellen viser at de to språkene man kan ha separate systemer, men at de samtidig er sammenkoblet med hverandre. Koblede språk-modellen kan likne på mitt forslag til en transfermodell, men det er en viktig forskjell mellom dem. Transfermodellen illustrerer at påvirkningen skjer unidireksjonalt, men denne modellen tillater at påvirkningen skjer flerdireksjonalt. Slik Cook (2003) også nevner finnes det varianter av denne modellen der sammenkoblingen mellom språkene varierer ut ifra hvor langt man er på vei i tilegnelsen av et S2. Sammenkoblingen mellom språkene blir sterkere når man mestrer S2 bedre (s. 8).

Den andre sammenkoblingsmodellen og den siste jeg skal presentere er «delvis integrasjon».

Figur 5

Dette er en variant av integrasjonsmodellen, men istedenfor å illustrere at språkene er fullstendig samlet i ett og samme system, er språkene her kun delvis integrert. Denne modellen viser at en flerspråklig person kan holde seg til et språk av gangen men at systemene kan overlape. Det vil si at språket som ikke brukes fortsatt er aktivt i hjernen og at personen som innehar disse språkene kan bruke kunnskap om begge språkene samtidig (Cook, 2003, s. 8). Dette er en modell som samsvarer med Cook (2000) sin kritikk av transfer når det gjelder kognisjon. For med denne modellen vil ikke den flerspråklige kun ha én aktiv forståelse av et konsept, men en samlet kognitiv forståelse fordi med denne modellen kan man kombinere to språkforståelser.

Sammenkoblingsmodellene er to modeller som viser til at to språk i samme sinn er sammenkoblet og at språk vil ha en annen effekt på en person som er tospråklig. Ved at språkene er koblet sammen på den måten jeg har illustrert, kan to språk i ett sinn forandre hvordan personen tenker om ulike konsepter, og hvordan personen interagerer med andre mennesker. Jeg har vist til Cook (2000) sin kritikk av begrepet transfer, og på bakgrunn av den kritikken og sammenkoblingsmodellene kan man si at transfer er et begrep som ikke fungerer tilstrekkelig nok til å forklare hvordan to språk i ett sinn kan se ut eller hvordan språkene fungerer sammen.

2.3. Tverrspråklig innflytelse

I motsetning til begrepet transfer, som det finnes mange ulike definisjoner av, er det derimot vanskelig å finne en tydelig definisjon av begrepet tverrspråklig innflytelse. Det ser ut til at tverrspråklig innflytelse lenge har blitt brukt som et paraplybegrep for det som har med andrespråkstilegnelse å gjøre, blant annet transfer. Men siden transfer har vært et så veletablert begrep innenfor andrespråksforskning i lang tid, er det transfer, hvordan S1 påvirker S2, som har tatt mye plass når man har omtalt tverrspråklig innflytelse. Slik fagfeltet har betraktet transfer er denne prosessen unidireksjonal. Man kan, med utgangspunkt i Weinreich (1953), argumentere for at dette ikke var hensikten med begrepet, men det er slik det har blitt brukt. Det som derimot er generelt for begrepet tverrspråklig innflytelse er at det er flerdireksjonalt. Det går altså ut på å undersøke påvirkningen fra flere retninger, samtidig som man ser på hvordan S1 påvirker S2, ser man også på hvordan S2 påvirker S1 og hvordan begge språkene påvirker personen som innehar dem.¹ Grunnen til at begrepet har blitt mer relevant er fordi man ønsker å undersøke andre retninger av påvirkning, ikke bare S1 til S2, for å se om det har mulighet til å gi oss en bedre forståelse av tverrspråklig innflytelse (McManus, 2022, s. 15).

2.3.1. Tverrspråklig innflytelse i kommunikasjon

Ved hjelp av modellene i Cook (2003) har jeg allerede gått inn på hvordan to språk i ett sinn mest sannsynlig vil se ut, og som Cook (2000) poengterer fungerer ikke transfer i forbindelse med pragmatikk. Jeg skal nå se på hvordan to språk i ett sinn opptrer sammen i kommunikasjon, med tverrspråklig innflytelse som teoretisk utgangspunkt. Hvis man tar utgangspunkt i sammenkoblingsmodellene (figur 4 og 5) vil språkene være delvis integrert og koblet til hverandre. I tillegg har forskning vist at språkene én person

¹ Begrepet tverrspråklig innflytelse inneholder også hvordan S2 påvirker S3, og hvordan S3 påvirker S1 og S2. Dette aspektet ved tverrspråklig innflytelse har jeg ikke mulighet til å diskutere nærmere i denne oppgaven.

innehar er aktive selv om kun ett språk er i bruk. Det vil si at man ikke kan «skru av» språk eller språkforståelser selv om det ikke brukes i en gitt situasjon (McManus, 2022, s. 12). At flere språk er aktive samtidig, kan føre til noe kalt «code-switching».

Code-switching er en prosess som innebærer at man veksler mellom to språk i én samtale, noe som forutsetter at deltakerne i samtalen forstår språkene man veksler mellom og at situasjonen tillater det. Code-switching er ikke nødvendigvis en feil man gjør som tospråklig, for det kan utgjøre en viktig funksjon i en samtale (Matras, 2009, s. 101). Som forklart i Matras (2009), kan code-switching forekomme ved at man for eksempel ikke finner en tilfredsstillende måte å uttrykke noe på i det ene språket, som forårsaker at man bytter over til det andre (s. 105).

I Norge, der en stor andel av befolkningen har engelsk som et veletablert S2, kan man kjenne seg igjen i at noen situasjoner tillater deg å bytte mellom språk, mens andre situasjoner ikke gjør det. Vi kan se for oss at språkene vi kan finnes innenfor ulike gjerder, og at språkkunnskapen vi har om de ulike språkene er representert av sauere. Norsk-kunnskapene er sauene innenfor det ene gjerde, og engelsk-kunnskapene er sauene innenfor det andre. I de situasjonene der man samtaler med andre som også har engelsk som et veletablert S2, for eksempel venner, er gjerdene åpne. Noen av de engelske sauene kan hoppe innenfor det norske gjerdet, som gjør at enkelte ord man sier blir på engelsk. Men man kan også finnes seg i en situasjon der man samtaler med noen som ikke kan engelsk, som for eksempel besteforeldre, eller der situasjonen ikke tillater deg å bytte mellom språk, og da er gjerdene helt lukket. Dette gjør at sauene forblir innenfor sitt eget gjerde og man holder seg til ett språk. Den samlede språkkunnskapen man har inneholder altså en bevissthet om ulike begrensninger for når det er passende å benytte seg av språkkunnskap man har fra andre språk (Matras, 2011, s. 210).

Dette er en måte tverrspråklig innflytelse uttrykkes hos en flerspråklig person. Å ha kunnskap om flere språk gir deg en fordel i kommunikasjon fordi man har mulighet til å uttrykke seg på en mer utfyllende måte når man benytter seg av flere språk. Hyppig bruk av code-switching kan også føre til «borrowing», eller lån av ord fra et språk som man tar i bruk i et annet. Slik Matras (2009) forklarer er «The connection between codeswitching and borrowing [...] essentially a diachronic one. It involves an increase in the usage frequency of new word-forms and their potential adoption by monolinguals» (s. 110). Det er ikke slik at alle ord man ofte bruker fra et annet språk fører til at språket man låner til, endres. Men i tilfeller der flerspråkighet er svært utbredt, at bruk av ord fra et annet språk ikke forhindrer forståelse, og at mange tar i bruk det samme ordet fra et annet språk kan det etter hvert føre til at språk endres (Matras, 2011, s. 210-211).

Det vil si at bruk av code-switching, som etter hvert kan føre til «borrowing» har muligheten til å endre S1. Når barn overhører voksne samtale med sine venner, der gjerdene er åpne og de engelske sauene kan bevege seg fritt inn i det norske gjerde, kan barn oppfatte engelske ord og uttrykk som en del av norsk, og ikke som et separat språk. De vil dermed starte å bruke de samme engelske ordene og uttrykk som en del av deres norsk, deres S1. Dette er den diakrone prosessen Matras (2009) omtalte, hvis man bruker ord fra et annet språk ofte nok, har det potensialet til å bli innført i språket til en som er enspråklig.

2.3.2. Positive, negative og nøytrale konsekvenser av S2 påvirkning av S1

Slik jeg allerede har vært inne på har S2 mulighet til å påvirke S1. Det kan skje i én spesifikk situasjon, men det kan også ha permanente konsekvenser. S2 påvirkning av S1 er en form for tverrspråklig innflytelse som har fått lite oppmerksomhet i forskning på andrespråkstilegnelse, men de siste tiårene har man sett en økende andel forskning på dette området. Jeg skal nå si litt om generelle konsekvenser S2 påvirkning kan ha på S1, der noe kan anses som positivt, noe som negativt og annet som nøytralt, og hvordan dette inngår i tverrspråklig innflytelse.

Det er generelt en fordel å kunne flere språk. Forskning har vist at barn som kan to språk utvikler metalingvistiske ferdigheter tidligere enn barn som kun kan ett språk. En undersøkelse gjort på ungarske barn som kunne engelsk viste at de produserte mer kompliserte setninger i sitt S1, enn barn som ikke kunne engelsk. Samtidig har man funnet ut at tilegnelsen av et S2 kan forbedre dine leseferdigheter i S1. Disse funnene, sammen med flere andre, viser oss at det å kunne et annet språk forsterker bruken av S1 på ulike områder. Men man kan også finne tilfeller der bruk av S2 kan svekke din evne til å bruke S1. Når det er snakk om negative konsekvenser S2 har på S1, snakker man gjerne om «attrition» eller språktap. Språktap kan forekomme dersom S1 stadig blir mindre brukt, og S2 blir det dominerende språket. Det kan skje med et individ, for eksempel ved at man flytter til land der ingen snakker ditt S1, slik at du ikke fått opprettholdt bruken av det, eller det kan skje en gruppe, ved at S2 over tid blir det dominerende språket i samfunnet (Cook, 2003, s. 11-12).

Hvordan dømmer man egentlig hva som er negativt eller positivt når det kommer til S2 sin påvirkning på S1? Cook (2003) nevner blant annet at å miste sin evne til å bruke S1 kun er negativt hvis det forhindrer denne språkbrukeren i å uttrykke seg eller gjennomføre noe på en tilfredsstillende måte. Det samme kan sies om de antatte positive effektene. Å oppnå en sterkere metalingvistisk evne behøver ikke være positivt hvis det ikke er en evne man får bruk for (s. 12). Når man har tilegnet seg et S2 er det slik at S1 kommer til å bli påvirket på en eller annen måte. Dette er fordi språkene, slik modellene i Cook (2003) illustrerer, er koblet sammen på en kompleks måte. Det kan utfolde seg som noe negativt eller positivt, men det behøver ikke ha en spesielt betydelig effekt (Cook, 2003, s. 12).

Tverrspråklig innflytelse handler om de ulike måtene to eller flere språk kan påvirke hverandre i én og samme person. Jeg har nå vist noen eksempler på påvirkning som faller utenfor omfanget til begrepet transfer, men som også krever stor faglig oppmerksomhet. Det blir stadig vanskeligere å finne noen som ikke har et andrespråk, eller som ikke har blitt påvirket av et annen språk på noen måte, noe Vivian Cook problematiserte allerede i 2003 (s. 13). Dette gjør det mer komplisert å finne ut hvordan S2 kan påvirke S1, fordi man ikke har noen enspråklige å sammenlikne med. Samtidig er det viktig å forske på alle retninger språk kan påvirke hverandre, ikke bare S1 til S2. Slik får vi en større forståelse for hvordan tverrspråklig innflytelse utspiller seg.

3. Er transfer et utdatert begrep?

I denne oppgaven har jeg forsøkt å gjøre leseren oppmerksom på at det er mange områder innenfor forskning på andrespråkstilegnelse som ikke dekkes av begrepet

transfer. Innebærer dette at begrepet er utdatert? Det som gjør transfer begrensende er at fagfeltet hovedsakelig har brukt transfer for å forklare på hvilken måte et førstespråk kan påvirke et andrespråk. I følge Cook sin kritikk av transfer og slik modellene tilsier er dette aspektet ved andrespråkstilegnelse for snevert til å beskrive hvordan språk ser ut i kontakt med hverandre. Når transfer kun fungerer unidireksjonalt utelukker dette at et andrespråk kan påvirke et førstespråk, noe som tilsier at et førstespråk forblir uberørt når det kommer i kontakt med andre språk. Forskning har vist at dette ikke skjer i praksis. Et språk en person lærer vil alltid ha en viss påvirkning på personen og språkene personen kan. Fordi tverrspråklig innflytelse tar for seg dette aspektet ved andrespråkstilegnelse samsvarer begrepet bedre med sammenkoblingsmodellene i Cook (2003), som igjen gjør at begrepet gir et mer virkelighetsnært bilde på hvordan språk fungerer sammen. Men er dette et godt nok grunnlag for å slutte å bruke begrepet transfer i forskning på andrespråkstilegnelse?

Det vil ikke være hensiktsmessig å forkaste begrepet transfer kun fordi kunnskapen det gir oss er begrenset. Transfer utgjør en stor del av forskning innenfor andrespråkstilegnelse, og mye viktig forskning har blitt gjort og gjøres i forbindelse med transfer. Selv om begrepet er begrenset til å forklare hvordan et førstespråk påvirker et andrespråk har det bidratt med å gi oss en forklaring på hva som skjer i startfasen av å lære seg et nytt språk. Når man lærer seg et nytt språk står man ikke på bar bakke fordi man tar i bruk språkkunnskap man allerede besitter når man lærer seg et nytt. Dette kan for eksempel vise seg ved at en italiener tar med seg det grammatiske elementet genusbøying når hen lærer seg spansk. Denne kunnskapen transfer har gitt oss viser at andrespråkstilegnelse ikke skjer uavhengig av allerede etablert språkkunnskap. Ved å forske på transfer kan man oppdage hva slags elementer fra dine etablerte språk som vil ha positiv eller negativ påvirkning på det nye språket du lærer deg. Transfer har derfor bidratt med å gi oss en forklaring på hva som skjer i starten av andrespråkstilegnelse. Ut i fra dette vil jeg si at transfer ikke er et utdatert begrep, men det er nødvendig at man legger til rette for at forskning på andre retninger av påvirkning får stor nok plass i forskningen.

3.1. Økt bevissthet om andre former for tverrspråklig innflytelse

Selv om begrepet transfer ikke er utdatert og det fortsatt spiller en viktig rolle innenfor andrespråkstilegnelse, er begrepet som sagt begrenset. Transfer fungerer godt til å forklare det det er ment til å forklare, men utenom det har begrepet liten funksjon. Derfor er det viktig at tverrspråklig innflytelse også får en betydelig plass i forskning på andrespråkstilegnelse fordi det kan fylle tomrommet som transfer etterlater seg. Hvis det er slik at språkene er delvis integrert og koblet sammen krever dette en mer kompleks forklaring enn det transfer har mulighet til å tilby. For å forstå hvordan to språk fungerer sammen hos én person, må man undersøke hvordan språkene påvirker hverandre i alle retninger. Her kan tverrspråklig innflytelse spille en viktig rolle, fordi dette begrepet, i motsetning til transfer, fungerer godt til å forklare dette forholdet. Siden tverrspråklig innflytelse er flerdireksjonalt gir det oss muligheten til å forske på hvordan S2 påvirker S1, og forskning på denne retningen av påvirkning kan gi oss en større forståelse for hvordan denne sammenkoblingen av språk i hjernen fungerer, og hva som er konsekvensene av det.

Det å være flerspråklig er en helt ny måte å være menneske på. Istedenfor å ha én forståelse av ulike konsept, kan man ha fler, og man trenger ikke kun bruke ord og

uttrykk fra ett språk for å uttrykke seg i kommunikasjon med andre, men man kan supplere samtalen med ord og uttrykk fra et annet språk. Det vil si at det å være flerspråklig påvirker deg som person og det påvirker hvordan du bruker språket. Det gjør sinnet rikere. Kunnskapen og bruken av nye språk kan dermed endre, forbedre, men også svekke ditt førstespråk. I dag er det muligens mer normalt å være flerspråklig, enn å kun ha ett språk, og forskning på tverrspråklig innflytelse anerkjenner i større grad at mennesker har mange språklige ressurser, nettopp fordi det undersøker et større område av språklig innflytelse. Forskning på andrespråkstilegnelse kan derfor ikke begrense seg til å kun ta for seg hvordan man tilegner seg et andrespråk, selv om det er en viktig del av det. Det er viktig at fagfeltet også tar for seg hvordan ny språkkunnskap kan påvirke allerede etablert språk, hvordan vi tenker og interagerer med andre mennesker. Derfor er det nødvendig at tverrspråklig innflytelse får stor nok plass i forskningen, så man kan finne ut hva denne nye språkkunnskapen gjør med mennesket.

4. Avslutning

I denne oppgaven har jeg forsøkt å forklare hvordan fagfeltet har beveget seg fra å hovedsakelig bruke transfer for å beskrive andrespråkstilegnelse til å bruke tverrspråklig innflytelse og hvordan denne overgangen har bidratt til å utvide forskning på andrespråkstilegnelse. Fagfeltet har brukt transfer unidireksjonalt, og siden dette begrepet lenge har stått i fokus har forskning på andrespråkstilegnelse hovedsakelig forholdt seg til å se hvordan førstespråket påvirker andrespråket. Ved å benytte seg av begrepet tverrspråklig innflytelse i større grad har man de siste tiårene begynt å forske på andre retninger av påvirkning, som gir oss et mer virkelighetsnært bilde på hvordan to språk i ett sinn ser ut og hvordan språk fungerer sammen i én person. Med andre ord kan man si at tverrspråklig innflytelse har bidratt til å utvide forskning på andrespråkstilegnelse. Selv om tverrspråklig innflytelse kan fylle tomrommet transfer ikke selv kan fylle, betyr ikke dette at transfer er et utdatert begrep. Men det jeg vil frem til er at forskning på andre retninger av påvirkning vil gi oss en bedre forståelse av hvordan språk fungerer sammen og tverrspråklig innflytelse kan bidra til denne forståelsen.

Målet mitt med denne oppgaven har altså ikke vært å kritisere begrepet transfer i stor grad, men å kritisere fagfeltet for å fokusere for lite på tverrspråklig innflytelse i sin helhet, og ikke kun transfer som er en liten del av det. Å forske på andre former for påvirkning vil med andre ord berike oss med en større forståelse for hva tverrspråklig innflytelse er og hva det fører til. Slik Cook problematiserte allerede i 2003 er flerspråklighet såpass utbredt at det stadig blir vanskeligere å finne noen som kun kan et språk. Hvis vi vil få en god forståelse av tverrspråklig innflytelse er det derfor viktig at man forsker på dette i større grad, for snart kan det hende at alle i verden er flerspråklig uten at man egentlig er klar over konsekvensene dette medfører.

5. Litteraturliste

Cook, V. (2000). *Is Transfer the Right Word?*. Hentet fra:

<http://www.viviancook.uk/Writings/Papers/Transfer2000.htm>

Cook, V. (2003). Introduction: The Changing L1 in the L2 User's Mind. I V. Cook (Red.). *Effects of the Second Language on the First* (s. 1-19). Multilingual Matters LTD

Benmamoun, E, Montrul, S., & Polinsky, M. (2010). *Prolegomena to Heritage Linguistics*. White Paper, Department of Linguistics, Harvard University.

Matras, Y. (2009). *Language Contact*. Cambridge University Press

Matras, Y. (2011). Universals of structural borrowings. I P. Siemund (Red.). *Linguistic Universals and Language Variation* (s. 204-233). De Gruyter Mouton

McManus, K. (2022). *Crosslinguistic Influence and Second Language Learning*. Routledge

Weinreich, U. (1953). *Languages in Contact*. The Hague

